

Mediji in informacije

Sodišče Evropske unije
SPOROČILO ZA MEDIJE št. 163/20
Luxembourg, 17. december 2020

Sodba v zadevi C-336/19
Centraal Israëlitisch Consistorie van België in drugi

Za spodbujanje dobrega počutja živali v okviru obrednega zakola lahko države članice, ne da bi kršile temeljne pravice, določene v Listini, naložijo metodo reverzibilnega omamljanja, ki ne sme povzročiti smrti živali

Z dekretom flamske regije (Belgija) z dne 7. julija 2017 o spremembi zakona o zaščiti in dobrem počutju živali v zvezi z metodami, dovoljenimi za zakol živali, se prepoveduje zakol živali brez predhodnega omamljanja, in sicer tudi pri zakolih, ki jih zahteva določen verski obred. V okviru obrednega zakola je s tem dekretom določena uporaba reverzibilnega omamljanja, ki ne sme povzročiti smrti živali.

To besedilo je med drugim izpodbijalo več judovskih in muslimanskih združenj, ki so zahtevala, da se to besedilo v celoti ali delno razglasi za nično. Ta združenja menijo, da dekret, ker judovskim in muslimanskim vernikom ne omogoča pridobivanja mesa živali, zaklanih v skladu z njihovimi verskimi zapovedmi, ki naj bi nasprotovale tehniki reverzibilnega omamljanja, krši Uredbo št. 1099/2009¹ in zato vernikom preprečuje izvajanje njihovih verskih običajev.

Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče, Belgija) se je v teh okoliščinah odločilo, da Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje predvsem zato, da bi izvedelo, ali pravo Unije nasprotuje ureditvi države članice, ki v okviru obrednega zakola nalaga metodo reverzibilnega omamljanja, ki ne sme povzročiti smrti živali.

Sodišče je moralo na podlagi tega vprašanja tretjič² tehtati med svobodo vere, zagotovljeno s členom 10 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), in dobrobitjo živali, kot je določena v členu 13 PDEU in konkretizirana v Uredbi št. 1099/2009.

Presoja Sodišča

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je najprej navedlo, da **načelo omamljanja živali pred usmrtnitvijo, določeno z Uredbo št. 1099/2009, ustreza glavnemu cilju zaščite dobrega počutja živali, ki ga uresničuje ta uredba**. Ta uredba³ v zvezi s tem sicer dopušča uporabo obrednega zakola, v okviru katerega se žival lahko usmrti brez predhodnega omamljanja, vendar je ta oblika zakola v Uniji dovoljena le kot odstopanje in le zato, da bi se zagotovilo spoštovanje svobode vere. **Poleg tega lahko države članice sprejmejo nacionalne predpise, ki zagotavljajo obširnejšo zaščito živali pri usmrtnitvi kot predpisi iz Uredbe št. 1099/2009 na področju obrednega zakola.**⁴ Uredba tako izraža dejstvo, da Unija in države članice v celoti upoštevajo zahteve po dobrem počutju živali, pri čemer spoštujejo določbe in običaje držav članic zlasti glede verskih obredov. Vendar Uredba št. 1099/2009 sama ne zagotavlja potrebne uskladitve med dobrim počutjem živali in svobodo izražanja svoje vere, temveč je omejena na določitev okvira za uskladitev, ki jo morajo države članice opraviti med tema vrednotama.

¹ Uredba Sveta (ES) št. 1099/2009 z dne 24. septembra 2009 o zaščiti živali pri usmrtnitvi (UL 2009, L 303, str. 1).

² Po sodbah z dne 29. maja 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen in drugi [C-426/16](#) (glej [SM 69/18](#)), in z dne 26. februarja 2019, Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs, [C-497/17](#) (glej [SM 15/19](#)).

³ Člen 4(4) Uredbe št. 1099/2009.

⁴ Člen 26(2)(c) Uredbe št. 1099/2009.

Iz tega sledi, da Uredba št. 1099/2009 ne nasprotuje temu, da države članice naložijo obveznost predhodnega omamljanja pri usmrtni, ki velja tudi v okviru zakola v skladu z zahtevo določenih verskih obredov, vendar pod pogojem, da države članice s tem spoštujejo temeljne pravice iz Listine.

Sodišče je prav v zvezi z vprašanjem, ali dekret spoštuje te temeljne pravice, opozorilo, da obredni zakol spada na področje svobode izražanja svoje vere, zagotovljene s členom 10(1) Listine. Ta dekret, ker v okviru obrednega zakola nalaga reverzibilno omamljanje, ki je v nasprotju z verskimi zapovedmi judovskih in muslimanskih vernikov, tako omejuje uresničevanje pravice do svobode teh vernikov, da izražajo svojo vero.

Sodišče je pri presoji, ali je taka omejitev dovoljena, najprej ugotovilo, da je poseg v svobodo izražanja svoje vere, ki izhaja iz dekreta, določen z zakonom, poleg tega pa spoštuje bistveno vsebino člena 10 Listine, saj je ta poseg omejen na vidik posebnega obrednega dejanja, ki ga predstavlja navedeni zakol, pri čemer pa to dejanje kot tako ni prepovedano.

Sodišče je nato poudarilo, da ta poseg ustreza cilju splošnega interesa, ki ga priznava Unija, in sicer spodbujanju dobrega počutja živali.

Sodišče je v okviru preizkusa sorazmernosti omejitve ugotovilo, da ukrepi, ki jih vsebuje dekret, omogočajo zagotovitev pravičnega ravnotežja med pomenom dobrega počutja živali ter svobodo judovskih in muslimanskih vernikov do izražanja vere. V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, prvič, da je obveznost reverzibilnega omamljanja primerna za uresničitev cilja spodbujanja dobrega počutja živali. Drugič, glede nujnosti posega je Sodišče poudarilo, da je zakonodajalec Unije želel vsaki državi članici priznati široko polje proste presoje v okviru usklajevanja zaščite dobrega počutja živali pri usmrtni in spoštovanja svobode izražanja svoje vere. Oblikovalo pa se je znanstveno soglasje glede dejstva, da je predhodno omamljanje optimalno sredstvo za zmanjšanje trpljenja živali pri usmrtni. Tretjič, glede sorazmernosti tega poseganja je Sodišče najprej ugotovilo, da se je flamski zakonodajalec oprl na znanstvene raziskave in da je želel dati prednost najnovejšemu dovoljenemu načinu usmrtni. Sodišče je nato navedlo, da je ta zakonodajalec izhajal iz okvira družbenega in normativnega razvoja, za katerega je značilna večja ozaveščenost o problematiki dobrega počutja živali. Nazadnje, Sodišče je ugotovilo, da dekret niti ne prepoveduje niti ne ovira dajanja v promet proizvodov živalskega izvora, proizvedenih iz živali, ki so bile obredno zaklane, če gre za proizvode s poreklom iz druge države članice ali tretje države.

Zato je Sodišče razsodilo, da Uredba št. 1099/2009 v povezavi s členom 13 PDEU in členom 10(1) Listine ne nasprotuje ureditvi države članice, ki v okviru obrednega zakola nalaga metodo reverzibilnega omamljanja, ki ne sme povzročiti smrti živali.

Poleg tega je Sodišče potrdilo veljavnost Uredbe št. 1099/2009⁵ glede na načela enakosti, prepovedi diskriminacije ter kulturne, verske in jezikovne raznolikosti, kot so zagotovljena z Listino.⁶ Okoliščina, da Uredba št. 1099/2009 državam članicam dovoljuje, da sprejmejo ukrepe, kot je obvezno omamljanje v okviru obrednega zakola, ne vsebuje pa nobene podobne določbe za usmrtno živali med lovom in ribolovom ali v okviru kulturnih ali športnih dogodkov, namreč ni v nasprotju s temi načeli.

V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da se na kulturnih in športnih dogodkih kvečjemu obrobno proizvaja meso, taka proizvodnja pa ni ekonomsko pomembna. Zato takega dogodka razumno ni mogoče šteti za dejavnost proizvodnje živil, kar upravičuje, da se ta dogodek obravnava drugače kot zakol. Sodišče je glede lova in športnega ribolova sklepalo enako. Pri teh dejavnostih se namreč pogoji za usmrtno močno razlikujejo od pogojev, ki se uporabljajo za gojene živali.

OBVESTILO: S predlogom za sprejetje predhodne odločbe lahko sodišča držav članic v zvezi s sporom, o

⁵ Zlasti člen 26(2)(c) te uredbe, ki se nanaša na možnost držav članic, da sprejmejo nacionalne predpise, ki živalim v primeru obrednega zakola zagotavljajo obširnejšo zaščito.

⁶ Členi 20, 21 oziroma 22 Listine.

katerem odločajo, Sodišču predložijo vprašanja o razlagi prava Unije ali veljavnosti aktov Unije. Sodišče ne odloči o nacionalnem sporu. Zadevo reši nacionalno sodišče v skladu z odločbo Sodišča. Ta odločba je enako zavezujoča za druga nacionalna sodišča, ki obravnavajo podoben problem.

Neuradni dokument za medije, ki Sodišča ne zavezuje.

[Celotno besedilo](#) sodbe je objavljeno na spletnem mestu CURIA na dan razglasitve.

Kontaktna oseba: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Posnetki razglasitve sodbe so na voljo na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.